Nr. 24. Neue Jüdische Zeitung. פיעטער יאהרגאנג.

נייע ייִדישע צייטונג

דיא
„נייע ידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען
מאָנטאג
אונד דאָנערסטאג.

פּרענומעראַציאָנס־פּרייז:
גאַנציעריג 7 פל. — קר.
האַלביעריג „ 3 „ 50 „
פיערטעליעריג „ 1 „ 75 „

דיא פּרעדאַקציאָן
אונד אדמינסטראַציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך דיא פּרענומעראַציאָנס־
געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראַטע
ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

בודאפעסט ה טבת — Budapest, Donnerstag 3. Jänner 1884. — שנת תרמ"ד לפ"ק.

איריאָפּא אים יאהרע 1883

דאס יאהר 1883 נאך דער געוואָהנלעכען צייט־רעכנונג איזט צו צו ענדע, אונד אַ יאָהלען ווי איי־נען בריעף־בוך איזט אין דיא לאנג דעם וועלטשריפט, דען ווי בעוואהרהייט, איזט איריאָפּא, דאס בעסטע, וואס ווי אזהם נאכזאגען קאָנען, איזט. דאס עס דיינען קרייזע געגעבען האט, וגע איין שאאט גע־נען דען אנדערן גערעכנעט העטטע. אום זיך־ריינער דעתם עס אבער אין דער אינגערן לאנד דער מיטטען אריפּאָפּאיישען שטאאטען אום. פאסט אללע ליידען אין דער גלעדשווינדזוכט אונד האבען דיינונג דעפיציטע. נעכטסביא אבער זינד דיא בעציעהונגען דער בעוואהרונג אינגס אונד דעם־לאנד לאנגען אנגעדאך אינגס אונד דעם־פאראנקרייך שטייגען דיא פערשידענען פאר־טיינען דער קאָנזולטען. דער קאיזערליכען, דער רעפּובליקאנער, דער קאָנסטיטוטען אונטער אינאנ־דער אדער נעגען דיא רעגיערונג. איבערדיעס האט דאס פּאנצאזישע ריך אויך נאך איטזערטיגע קריגע אין אזיען.

עגגלאנד האט אין דען אירלענדישען פּעגיערס מיט אהדרען פאראנשלעגען אונד דינאמיטשע־גונגען צו טראגען; עלסטאר נאך דען קאמפף אין עגיפּטען נעגען דען מאהדי.

אין רוסלאנד גלייכבעט מאן דען ניהיליסטס שאן ערלאשען; אבער דיא גיליך געשעהענע ער־פאהרונג אינגס האהען אאל צייבאמבען בעווייזט עס, דאס דיא גלוט אונטער דער אשע פאָרטבע־שעהט, אונד צור העללען פלאממע עטפאָרלא־דערט. דיא אין לוסטגאנ עגגשטעהט. עס אזזט אב־רינגען נוט. דאס רוסלאנד צו הייזע צו שהן האט, אונד דיינע פאנטאלאיטטישען פּלענע נאך אינסען פּר־יעטצט יוהנן מסטען.

אין אזאלען מאָבטען צוואר דיא אונרוהיגען טהיילע דער בעפאלקערונג שטאנס אנפאנגען, דיא עס נע־גען אבטערדייך. דיא עס נעגען דיא אינגענע רעגיערונג; אבער דיא רעגיערונג איזט קלוג אונד שאארף נעגע. דיעזע אונרוהיגען נייסטער גיעדער־צוהאלטען. עבען זאָ ווייס דיא עס. דיא אומטייבע דער פּעפּסטליכען פאראטהיא זיך פאָם אלזזע צו שאפפען.

אין דעם נאָבען דייטשען ריכטע ווייס דער נאָבטטע שאפפטסמאן דער נעגעניואָרט. בזיטאר־ק, דען פּריעדען איריאאס צו ערהאלטען. אבער אום אינגערן זינד אהם דיא העטפּפּע דער פאראהיינ־נגס עדשפּאר־. בזיטאר־ק פערשעדט עס אבער דיך צו הערפּפּען; ער העלט עס באלד מיט דער אי־נען, באלד מיט דער אנדערן פאר־טהיא. אונד לעטט דיא נאך אינאנדער פאללען, יע נאכדעם ער עס בריכט. זאָ האט עס אין דיא פאצאיאלטשען בע־נעטצט. זאָ דיא אנטטעטטען, דיא ער עכען זאָ ווייא דיא אנדערען גליך אינער אינטנעפּעטטען צ טראָ־גע וועגנלייך.

אין אָבטערייך ווטהטע אין הטטעגער קאמפף דער דייטשען נעגען דיא סלאוען, דער ליבעראלען נעגען דיא קלעריקאלען אונד אלטאדעליגען, דיא פאלטטש דעם מינטטער־פּרעזידענטען מאאפּע, דער דיא נאציאָנאלטשעטן מיט אינאנדער אויסגאהנען יאללטע, שיינט דיא נאך מעהר צו עגטגעגיין.

אין אונגערען גערלעבטען פאאטערלאנדע, אין אונגארן, מטטטען ווייר לייזדער בעמערקען, דאס דיא געוועהרבע אונד דער האנדעל אים יאהרע 1883 זעהר צוריקגעגאנגען זינד, אונד דער האהלשאאגגאט אב־, דיא אהרומטה צוגטטטט. דיא אינטטראט אונטער דער בעפאלקערונג איזט געשטאנדען ווארדען, דיא מטט־טעלגאלזען גרייפּפּען דיא בעזטטצגעגנדן אן, געוואלט־טהאטען זינד גשעעהען, אום נאכטן גאטטטטע הא־בען פּיעדהטטצטע אונד פערפּהרטע פּרעזאנען אהדרען מטטטגשען אונד טטטבערגערן, אבער אויך זיך זעלבטט לייידע צוגעפּגטט, אונד דאס דיא אבטטנג, דיא דאס אויסלאנד פּיר אנגאנרן האטטע, איזט שטארק נעשטאונדען, נעכטטבייא ארבייטטט נאך אינג פּארטהיא אויף דיא רעגאָנאָן הין, דאס הייטטט אויף דיא הערטטעללונג דער צושטעגדע דער אלטען צייטטן, וזא דיא פּייהיהיט דער פּערזאן, דעם גרונבגנט, דער רעדע אונד דער פּרעטטטטע אין קטטטען לאנ, וזא דער מענטש ברטטט בים בארגן אנ־פּגנג; דער ברגער, דער בוגער, דער ארבייטער גרבטטט, גאר גרבטטט ווארען. דיע זע נעפאהר בעדראהט אונס. ווייר ערקענגען דזא אייך אום דען וזאהרען דעם מינטטטער־פּרעזידענ־טען, דיא ער אז דיא ליבעראלע פּארטהיא רבטטט, אום, אלס דזא אזהן אז גרי־אהרטטאנג בערגטטטע, אונד דיא ווייר ווייטער אונטען אום אויסטוגג ברינ־גען. דא אבער דיא רעגיערונגסמענגער אונד אהדרע פּארטטיא נגגען דיעזע רעאקציאן מיט אזען קרעפּטען אנקעמטפּפּען וזאללען, זזא אזזט בע בזזאהגדערטט דזא פּפּלבטט פּאן אונס זזדרן, דזיעזע דעגיערונג זזא פּיעל ווייר נור קאָנגען, צו אונטערשטטצען; דעגן נור אזזה־דע בטטטטאגרע אזזט אונס וזאהר!

דיא נייי־אהרם־רעדען.

אם נייי־יאהרטטאנג בענאבען זזך דזא ליבע. אאלען פּארטהיי־מטגלידעדען, דזא הייער זזנד, צו דעם מינטטער־פּרעזידענטען, אום אזהם אזהרע נראָ־טולאציאָן צו בריגגען. אלס רעדנער וזאר נראָ־בעלא באגס: נטגזטהרטט וזאהרדען, וזעלבער פּאָלגנ־דעם וזאגטט: „דער נייי־אהרגטרגס האט אזנע צוויי־פּאבע בערדיטטנגע. פּערגאנגענהייט אונד צוקונפּפּ. דזא צוקונפּפּ קאָנגען ווייר נטט מטט בזבערזיכטע ער־בליקען, דאס פּערגאנגענע קגגנען ווייר. ווייר דגרגן נון צו דזר נעקאָמטטען. דזר אזנזערן דאנק פּיר דאס פּערגאנגענע; צוליך קראפט אונד אזרהדזיר פּיר דזא צוקונפּפּ אזטטצדזרזקגן. ווייר קאָנגען מטט נטטען נעגזטטטען פּאר אזנזערע וזעלטער הגטטטעטען, ווייל ווייר דזר נעפאללט. ווייר קאָנגען צוואר נטטט אזנזע־רען אין אאלע אנגעלעגענהייטען אונד אזנזע־רע אנגעלעגענהייטען אבער אום אזנזערע נאציאָן אבזזגעגען מטטטטען, ווייל ווייר פּיר מאָגאליכע נעפאהרען פּאר־זזך־גען. אונד דזא הער אאָטטר פּערלאנגגן מטטטטען, דזיעזע אאָטטר דזכגרן דזא שאָנערע צוקונפּפּ. ווייר האבגן אבער נאך פּערשידענעגס צו שאפפען אונד אטטצגעדערן דזאצ נעראָטטע דזא רעפּאָרטע דעס אבגר־הזזעגס — דאס יאהר 1883 נעהאָרט נטטט צו דען גלקליכטטטען; דענן דזא עדרעגטטן ליידדע־שאפפטן האבגן דאדען אונד אלטאדעליגען־אאלטטן נון אזזט אבבר דזא נעפאהר פּאר־בבר; דזא פּערהדזזטט דער נאצאָן אונד פּאר דזינגס פּרעשטאנדע דער מעהרהדזזט דער נאצאָן אונד פּאר דזינגס קרעפּ־טגגן אויפּפּר־עטען; דענן דזא וזאטטטעטט. דאס פּיי־הזזט אונד נעזטטטע פּערדדר־בגן; וזזענן דגן גע־עטטן דזא שזזאך אזזט. דאס אונטער זזינגס דזקמאט־טעל דער פּרזעדע דער בדגנער געשטאנדע ווזרד. ווזר ווזטטטטן עס. דאס דזזא זזעלבטטטעפּרזזגגגגגן נאָ־טהגג האטטט. אונד דאס דזזא אאָטטר אונגערקטטט אונגרזזגגגגגן פּיר עדטטאגגגן מטטט. אָ נעדט טטן אבבר אאלגגן בעפאָאלקערונג אזזט געשטאָטט ווזרדדן, דזא מטט־טעלגאזזגן גרייפּפּגן דזא בעזטטצגעגנדן אן, געוואלט־טהאטטגן זזנד גשעעהגגן, אום נאטטגן גאטטטטע הא־בען פּיערהטטצטע אונד פּערפּהרטע פּרעזאנגען אהדרען מטטטגשען אונד טטטבערגערן, אבבר אויך זזך זזעלבטט לייידע צוגעפּגטט, אונד דאס דזא אבטטנג, דזא דאס אויסלאנד פּיר אנגאנרן האטטטע, אזזט שטארק נעשטאונדען, נעכטטבייא ארבייטטט נאך אזנע פּארטהיא אזזה דזא רעגאָנאָן הזן, דאס הייטטט אויף דזא הערטטעללונג דער צושטעגדע דער אלטען צייטטן, וזזא דזא פּייהיהיט דער פּערזאן, דעם גרונבגנט, דער רעדע אונד דער פּרעטטטטע אין קטטטען לאנ, וזזא דער מענטש ברטטט בים בארגן אנ־פּגנג; דער ברגער, דער בוגער, דער ארבייטער גרבטטט, גאר גרבטטט ווארען. דיע זע נעפאהר בעדראהט אונס. ווייר ערקענגען דזא אייך אום דען וזאהרען דעם מינטטטער־פּרעזידענ־טען, דזא ער אז דזא ליבעראלע פּארטהיא רבטטט, אום, אלס דזא אזהן אז גרי־אהרטטאנג בערגטטטע, אונד דזא ווייר ווייטער אונטען אום אויסטוגג ברינ־גען. דא אבבר דזא רעגיערונגסמענגער אונד אהדרע פּארטטיא נגגען דיעזע רעאקציאן מטט אזען קרעפּטען אנקעמטפּפּגן וזאללען, זזא אזזט בע בזזאהגדערטט דזא פּפּלבטט פּאן אונס זזדרן, דזיעזע דעגיערונגס זזא פּיעל ווייר נור קאָנגען, צו אונטערשטטצען; דענן נור אזזה־דע בטטטטאגרע אזזט אונס וזאהר!

דיא נייי־אהרם־רעדען.

אם נייי־יאהרטטאנג בענאבען זזך דזא ליבע. אאלען פּארטהיי־מטגלידעדען, דזא הייער זזנד, צו דעם מינטטער־פּרעזידענטען, אום אזהם אזהרע נראָ־טולאציאָן צו בריגגען. אלס רעדנער וזאר נראָ־בעלא באגס: נטגזטהרטט וזאהרדען, וזעלבער פּאָלגנ־דעם וזאגטט: „דער נייי־אהרגטרגס האט אזנע צוויי־פּאבע בערדיטטנגע. פּערגאנגענהייט אונד צוקונפּפּ. דזא צוקונפּפּ קאָנגען ווייר נטט מטט בזבערזיכטע ער־בליקען, דאס קגגנען ווייר. ווייר דגרגן נון צו דזר נעקאָמטטען. דזר אזנזערן דאנק פּיר דאס פּערגאנגענע; צוליך קראפט אונד אזרהדזיר פּיר דזא צוקונפּפּ אזטטצדזרזקגן. ווייר קאָנגען מטט נטטען נעגזטטטען פּאר אזנזערע וזעלטער הגטטטעטען, ווייל ווייר דזר נעפאללט. ווייר קאָנגען צוואר נטטט אזנזע־רען אין אאלע אנגעלעגענהייטען אונד אזנזע־רע אנגעלעגענהייטען אבער אום אזנזערע נאציאָן אבזזגעגען מטטטטען, ווייל ווייר פּיר מאָגאליכע נעפאהרען פּאר־זזך־גען. אונד דזא הער אאָטטר פּערלאנגגן מטטטטען, דזיעזע אאָטטר דזכגרן דזא שאָנערע צוקונפּפּ. ווייר האבגן אבבר נאך פּערשידענעגס צו שאפפען אונד אטטצגעדערן דזאצ נעראָטטע דזא רעפּאָרטע דעס אבבר־הזזעגס — דאס יאהר 1883 נעהאָרט נטטט צו דען גלקליכטטטען; דענן דזא עדרעגטטן ליידדע־שאפפטן האבגן דאדען אונד אלטאדעליגען־אאלטטן נון אזזט אבבר דזא נעפאהר פּאר־בבר; דזא פּערהדזזטט דער נאצאָן אונד פּאר דזינגס פּרעשטאנדע דער מעהרהדזזט דער נאצאָן אונד פּאר דזינגס קרעפּ־טגגן אויפּפּר־עטען; דענן דזא וזאטטטעטט. דאס פּיי־הזזט אונד נעזטטטע פּערדדר־בגן; וזזענן דגן גע־עטטן דזא שזזאך אזזט. דאס אונטער זזינגס דזקמאט־טעל דער פּרזעדע דער בדגנער געשטאנדע ווזרד. ווזר ווזטטטטן עס. דאס דזזא זזעלבטטטעפּרזזגגגגגן נאָ־טהגג האטטט. אונד דאס דזזא אאָטטר אונגערקטטט אונגרזזגגגגגן פּיר עדטטאגגגן מטטט. אָ נעדט טטן אבבר אאלגגן

דזא רעדאקציאָן
אונד אדמינסטראַציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך דזא פּרענומעראַציאָנס־
געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראַטע
ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

*) אײן קארטען-שפּיעל – לשם מצוה!) דיא בערלינער „יודישע פּרעססע“ שרײבט אין איהרער לעטצטען נומער: „עס ווירד אונס דער פֿאָרשלאג געמאכט, דאס וויר אם „חנוכה“ אײנען שפּיעל-אבענד בעשטיממען מאָגען, אין וועלכעם אללע געווינגסטע צו גונסטען דער אב-געבראננטען יודישען פֿאמיליען אין האסקאָי פֿער-ווענדעט ווערדען זאָללען! — נון וויר געהען אױף דיעזען פֿאָרשלאג אײן, אונד בעשטיממען דען צווײ-טען חנוכה-אבענד צו אײנעם זאָלכען וואָהלטהע-טיגקײטס-שפּיעל-אבענד; דיא געווינגסטע מאָגע מאן אונס אײנזענדען, דיא וויר גערנע דען פֿעראונ-גליקטען איבערמיטטעלן ווערדען!“ זאָ שרײבט דיא „יודישע פּרעססע“. אונס איזט עס בעקאננט, דאס צו וואָהלטהעטיגען צוועקען בעללע, טאַנצקרענצ-כען אונד דערגלײכען אבגעהאלטען אָדער טהעא-טער-פֿאָרשטעללונגען פֿעראנשטאלטעט ווערדען; דיעזע אונטערהאלטונגען וואַרען אללע לשם מצוה! אללײן קארטען-שפּיעלען לשם מצוה — איזט דענן דאָך עטוואס גאנץ נײעס. וויר לעבען אײנמאל אין אײנער צײט דער ערפֿינדונגען, אונד מאן מוס צו-געבען, דאס אײן זאָלך „פּראקטיש קארטען שפּיע-לען“ דענן דאָך אײנע רעכט שעניאלע ערפֿינדונג איזט!

געשעפֿטסבעריכט.

פֿעסטער פּרײזע.

געטרײדע-געשעפֿט. פֿאָן ווײצען ווא-רדען צירקא 40.000 מעטער צענטנער פֿערקױפֿט צום פּרײזע פֿאָן 10.00—9.10 גול׳

קאָרן 8.00—7,50 גולדען.

גערסטע פֿוטטערוואַארע 7.25—7.15 גול. מאלצ-וואַארע 10,00—8.75 גול.

האפֿער 7.20—6.90 גול.

קוקורוץ 6.65—5.50 גולד.

רעפּס קאָהל 17.00—16.75 גולד.

קלעעזאַמען, אונגארישער לוצערנע —.— גולדען.

לײנזאַמען, —.— גולדען.

ראַפּסקלעע —.0 גול.

האנפֿזאַמען, —.— גול.

רעפּסקוכען 6.50 גול.

ריבאָל ראפֿפֿינירט 45,50 גול׳ פֿיר 100 קילאָגראַמם.

קנאָפּערן אונגארישע פּרימא —.——.— גולדען.

צוועטשקען, גראָסע פֿלױמען 23.20 פֿל. סער-בישע 16.50 פֿל׳ אב בודאפּעסט.

צוועטשקען-מוס (לעקוואַר) סלאַוואָנישער —.—

ווײנשטײן —.— גול. יע נאך קוואליטעט.

מאָהן, גרויער —.27 גול. בלויער גול. 31—30.00

קרײ-עספּער פֿיר 100 קילאָגראַמם 2.80—2,60 גולדען.

הילזענפֿרוכטע: גראָסע ווײסע באָהנען 9.50 10.25 פֿל. קלײנע באָהנען 10.00 ביז 11.00 פֿל. צוויעבל 12.00—11.00 פֿל. געשאַקטע 9.00—8.50 פֿל. ערבזען 11.00—9.50 פֿל. געשעלטע 15.50. לינזען 18.00—9.50 פֿל׳ יע נאך קוואליטעט. הירזע 7.30 פֿל. הירזעברײן 11.50 12.00 פֿל. (אללעס פֿיר 100 קילאָגר.)

קימעל 29—27 גול.

אנגער-ווײקען 8.00 גול.

וואַכס ראַנגירטער 135 גולד.

האָניג גלײשטערטער 41—40 גול.

מעהל-פּרײזע פֿיר באללען צו 100 קילאָגראַמם אב בודאפּעסט, נומ׳:

0	1	2	3	4	5	6	7	8	8½
19 00	18.40	17.80	17.00	16.00	15.20	14 30	13.30	12 40	11.10

גולדען.

קלײען פֿײנע 4.60 גול. גראָבע 4.80 גול.

שפּיריטוס. ראָהוואַארע אין ראפֿינעריע 29.75—29.65 גראָס 31.25 פֿל. אין קאָנום 31.25—31.00 פֿל. פּרעס-העפֿען-שפּיריטוס 33.75—33.50, ראפֿינאַר 34.25—34.00 פֿל פֿיר 10000 ליטער-פּראָצענט. אָהנע פֿאַס. ערסטע קאָסטען.

פּעטראָלעאום אמעריקאנישעס אָריגינאַללעס 27,00 גול. פֿיר 100 קילאָ.

אונשליט (חלב) 51,50—51,00 גול.

שפּעק געראַױכערט: צוקער ראַפֿינאַד 44.50 פֿל. מעליס 43.00 פֿל. פּילע 41.00 פֿל. ווירפֿעל-צוקער 46.25 גול.

לעדער-געשעפֿט. געמאַכטעס פֿאָהלענ-לעדער פֿאָן 24—28 קילאָ 172—168 גול. אײנמאל פֿעריגעשטע פֿעלען פֿאָן 10—14 קילאָ 166—164 גול. צווײמאל פֿער-ועשטע פֿעלען 18—19 קילאָ 164—162 גולד. דרײמאל פֿעריגעשטע פֿעלען 20—22 קילאָ 172—170 גולדען. — אָבערלעדער: קוה-הײטע געגערבטע 5—6 קילאָ 235—225 גול. געשאַנגענע 6—7 קילאָ 225—215 גול.

לאַממ-פֿעללע. דײטשוואָללינע 60—70 גול באַשקער אונד באַנאַטער לײכטע 40—50 גולד. (אללעס פֿיר 102 שטיק.)

וואָללע. דער געשעפֿטסגאַנג איבער 500 מעטער צענטר, אונד צוואַר: 200 מעטר׳ צענטר׳ מיטטעלפֿײנע פֿיזוואָללען 85—90 פֿל. 200 מעטר׳ צענטר׳ געװאַשענע אײנ-שורען 60—63 פֿל. 400 מעטר׳ צענטר׳ מיטטעלע אײנשורען 68—70 פֿל. 200 מעטר׳ צענטר׳ נעגרעטי-צווײשור וועטער-וואָללע 78—80 פֿל׳, 250 מעטר׳ צענטר׳ פֿרים-צווײשור ווינ-טער- אונד זאָממערוואָללע 64—65 פֿל׳ 150 מעטר׳ צענטר באַנאַטער ציגאַיאַ 43—44 פֿל׳. — אללעס פֿיר 56 קילאָ.

נאַיס-פֿעללע 135—138 פֿל.

קיטצ-פֿעללע. שווערע צו 145 גול. לײכטע צו 65 גול. פֿיר 100 שטיק.

הײטע, וויר נאָטירען פֿיר 100 ק׳ אונגארישע קוה הײטע 100—105 גול. אבגעטרײטע טראָקענע 105—110 גול ראָהע הײטע 12.50—14.00 גול׳ פֿיר פּאַאר. קאַלב-פֿעללע אָהנע קאָפּפֿע 120—125 גול. פֿיר 56 קילאָ.

שאַף-פֿעללע, אין מאַרקטע וואַרען וואָרהאַנדען 50000 שטיק פֿעטשטערנע נאַטירען פֿערקױפֿט. אונד צוואַר דײטשוואָללינע 2.60—3.30 גול׳ באַ-שקער אונד באַנאַטער 2.60—3.30 גו׳ — פֿיקישע אונד מאַצעדאָנישע 44—45 גול. — באָסנישע אונד קראָאַטישע 46—47 גו. סערבישע 115—125 גולדען.

קאַלב-פֿעללע. בריינע 440—465 גולד. גע-זאַלצענע 370—380 גול.

לאָטטאָ-ציהונג פֿאָם 27. דעצעמבער.

פּראַג	12	88	31	37	52
לעמבערג	1	19	73	61	31
הערמאַנשטאַדט	39	66	59	68	14

פֿאָם 29. דעצעמבער.

וויען	23	58	62	52	1
גראַץ	7	51	31	66	50
טעמעשוואַר	81	33	31	80	84

פֿעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטער:
יקותיאל הלוי לעדערער.

דיא נײעסטע ערפֿינדונג

איזט דאס נאך פּראָפֿעסאָר באַנאַנד אוים אמעריקא גע-פֿערבעסערטע עלאַסטישע ברוכבאַנד פֿאָן פֿאַללים-צער, וועלכעס פֿיר הערען אלס אויך פֿיר דאַמען אונד קינדער; וועלכעס איזט אָהנע פֿעדערן אוים רײנעם גומי קינסטליך קאָנסטרואירט אונד דאס דען צוועק, דאס עס וועלכעס דיא פֿעראַלטעטסטען ברוכע אין קירצעסטער צײט אין דיא גלײכע לאַגע ברינגט.

פּרײזע: אײנפֿאַכע פֿאָן 6—7 גולדען, דאָפּפּעלטע פֿאָן 10—15 גולדען. פֿיר קינדער איזט דיא האַלפֿטע ביל-ליגער.

גראָסעס לאַגער אין מוטטער-שפּריטצען, לופֿט-פֿאָלסטערן, גומי-אײנלאַגען, גומי-שטרימפֿען אונד אללער גומי-וואַארען-אַרטיקעל. — בײא ברוכבענדערן בײטטע אַנצוגע-בען אב רעכטס, לינקס אָדער דאָפּפּעלט, זאָ אויך דיא לײבווײטע.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist.
Budapest, Franz-Deákgasse.

בודאפּעסטער בערזענקורזע פֿאָם 30 דעצעמב.

לאָזע.	פֿל.	קר.
1854ער 4 פּראָצענטיגע שטאַאַטסלאָזע	121	50
1860ער „ גאַנצע לאָזע	135	60
1860ער „ האַלבע	142	50
1864ער שטאַאַטסלאָזע צו 100 גולדען	167	50
1864ער „ צו 50 „	169	00
קרעדיטלאָזע	173	25
דאָנױ-דאַמפּפֿשיפֿפֿאַהרטס-לאָזע	110	—
אונגאַר. פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולדען	114	00
„ האַלבע צו 50 גולדען	114	75
טהײססראל-לאָזע	110	25
וויענער קאָממונאַללאָזע	124	60
פּעסטער לאָזע צו 100 גולדען	126	50
קאָסאַ רענטענשײנע	40	—
פּאַלפֿילאָזע	21	00
אינסבּרוקער לאָזע	21	00
קלאַרי לאָזע צו 40 גולדע	37	75
קעגלעוויטש לאָזע „ 10 „	17	75
קראַקויער לאָזע „ 20 „	19	00
אָפֿנער לאָזע „ 40 „	38	—
סאַלמי לאָזע „ 40 „	35	50
רודאָלפֿסלאָזע „ 10 „	19	00
פּאַלפֿי לאָזע „ 40 „	52	50
ואַלצבורגער לאָזע „ 20 „	23	00
סט. גענאָיס לאָזע „ 40 „	48	80
סטאַניסלויער לאָזע „ 20 „	24	00
וואַלדשטײן לאָזע „ 20 „	27	25
ווינדישגרעטץ „ 20 „	37	00
לײבאַכער לאָזע „ 20 „	23	00

ווערטה-פּאַפּיערע.	פֿל.	קר.
אונגאַרישע גאָלדרענטע	87	60
אונגאַרישע פּאַפּיער-רענטע	85	90
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגען	100	50
טעמעשוואַר-באַנאַטער	99	50
זיעבענבירגישע	100	00
גאַליציש	100	—
בוקאָווינער	99	25
אונגאַרישעס אײזענבאַהן-אנלעהען	109	00
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאַציאָנען	97	20
פּפֿאַנדבריעפֿע דער אונגאַרישען באָדענקרע-דיט-אנשטאַלט צו 5½ פּראָצענט	102	50
דעטטאָ דער אונג. היפּאָטה.-באַנק צו 5½%	98	00
דעטטאָ אללגעמ. באָדענקרעדיט צו 5½%	101	00
דעטטאָ צו 5 פּראָצענט	101	00
דער אונגאַריש-גאַליצישען	94	50
דער נאָרדאָסטבאַהן	91	00
אָסטערײכישע קרעדיט-אקציען	282	00
אונגאַרישע קרעדיט-אקציען	280	00
סערבישע 3% אנלעהען	30	00
געלד-קורזע.		
זילבער-אַזיאָ	100	—
דוקאַטען	5	70
אָסטערײכיש-אונגאַרישעס 8-גולדען-גאָלד-שטיק (20 פֿראַנקס)	9	60
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	85
דײטשע רײכסבאַנקנאָטען	59	30
20מאַרק-שטיקע	11	85
רוסישע פּאַפּיררובעל	1	17

פּראָדוקטענפּרײזע דער קאָרנהאַללע פֿאָם 30 דעצעמב.

פֿריכטע	קילאָ פּער העקטאָ.	פּער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	70	8.00— 7.70
גערסטע מאַלץ	62	10.30— 9.00
גערסטע פֿוטטער	62	7.50—7.25
האַפֿער	40	7.25—6.85
קוקורוץ באַנאַטער	75	6.65—6.60
אנדערער	73	6.65—6.60
הירזע ראָהער	—	7.30—6.90

טערמינפּרײזע פּער 100 קילאָ		פּער פֿריהיאָהר	
	ווײצען		9 70
	„	„	09.78
	„	„	—.—
	קוקורוץ	„	6.69
	גערסטע	„	0.—
	האַפֿער	„	7.13
	„	„	7.12
	רעפּס	„	—.—

הילזענפֿריכטע		פֿאָן	ביז
פֿיזאָלען	פּער 100 קילאָ	8.50	11.00
צווערגבאָהנען		11 00	12.00
לינזען		09.50	12.—
ערבזען		08.50	11.00
הירזעברײן זאַמט זאַק		11.50	12.00
מאָהן, גרויער 27 פֿל., בלויער		29.—	31.—
האַנפֿזאַמען		00.00	00 00

ראָה-שפּיריטוס 30,00 גול.
שפּיריטוס, פּרעסהעפֿענ. 33,50 גול.

[illegible]	קילאָ פּער העקטאָ.	פּער 100 קילאָגראַמם
[illegible]	75	—.——.—
	76	9.10— 9.15
	77	9.20— 9.25
	78	9.30— 9.35
	79	9.40— 9.45
	80	9.50 — 9.55
	81	—.——.—
[illegible]	75	—.——.—
	76	9.40 — 9.45
	77	09.50— 9.55
	78	09.60—09.65
	79	09.70—09.75
	80	09.80—09.85
	81	—.——.—
[illegible]	75	—.——.—
	76	09.50— 9.55
	77	09.60—09.65
	78	09.70—09.75
	79	09.80—09.85
	80	09.90—09.95
	81	—.——.—
[illegible]	76	09.40—09.45
	77	09.50—09.55
	78	09.60—09.65
	79	09.70—09.75
	80	09 80—09.85
	81	—.——.—

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer

Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

געגבלאטטעס" אונטער דעם טיטעל „ריקזיכטסלאָזיגקייט איינעס יידישען ריכטערס" איינע געשיכטע דרוקען לאססען, דיא איהם איבעל בעקאָממען איזט. ער ערצעהלטע נעמליך, דאס איינע ברויט, דיא איינע רייזע פאָן 10 מיילען געמאכט האטטע, אום פאָן דעם ריכטער איינע שריפט צו ערהאלטען, דיא זיא צו איהרער פערהייראטונג ברויכטע, וועלכע אין איינינען טאגען שטאטטפינדען זאללטע. אלס זיא דעם ריכטער איהרע ביטטע פאָרבראכטע, זאָלל ער געזאגט האבען: „איך האבע היינטע שאָן גענוג געארבייטעט, קאָממען זיא מאָרגען!" נון האט דער יידישע אמטסריכטער פינקעל אין לאָיען דיא אונטערזוכונג פערלאנגט, אונד דיא זאכע האט זיך אלס פערליימדונג הערויסגעשטעללט. דאס שאָפפענגעריכט אורטהיילטע: דא עס נאך דעם געזעטצע קיינען אונטערשיעד גיבט צווישען איינעם קאטהאָלישען, עוואנגעלישען אונד יידישען ריכטער, זאָ איזט דער פערפאססער דער בראָשירע דער פערליימדונג אונד הערואבזעטצונג איינעס ריכטערס אונד זיינער רעליגיאָן שולדיג אונד צו איינער שטראפע פאָן 300 מארק פעראורטהיילט.

* (יידישע ארבייטער.) מאן מאכט אונס יודען זאָ אָפט דען פאָרוואורף, דאס וויר אונס נור דעם האנדעל, אונד צו וועניג דער ארבייט ווידמען, דיא שטאטיסטיק פאָם פאָריגען יאהרע בעוויזט אבער, דאס דער יודע דיא ארבייט ניכט שייט, אונד אללע מאָגליכען געווערבע בעטרייבט. זאָ וואָרען אין דעם פערפלאָססענען יאהרע אין בודאפעסט פאָן דען יודען: שניידער 1842, בעקער 166, שוהמאכער 620, טישלער 177, פליישהויער 241, שלאָססער 215, בינדרוקער 464, טאפעציערער 209, טאגלאָהנער 1958. וועגן מאן נאָך דיא קלעמפפנער, שמיעדע, גאָלדארבייטער, פפייפענמאכער אונד אנדערע געווערבעטרייבענדע דאצו רעכנעט, זאָ ווירד מאן פינדען, דאס וועניגסטענס דער פינפטע טהייל דער יידישען זעעלענצאהל פאָן ארבייט, אָפט פאָן זעהר שווערער ארבייט זיך ערנעהרט.

* (לודוויג טיסא גראָף פאָן סעגעדין.) סעגעדין, דיא גראָסטע שטאדט דעם אונגארישען אלפאלדס וואר איין ווירדער הויפע פאָן טרימטערן, אלס דער מיניסטערפרעזידענט דיעגען ברודער, לודוויג פאָן טיסא צום קאָניגליכען קאָמיססער פאָרשלוג. דיעזע וואהל, דיא צור צייט דער ערנענונג גאר פיעלען ניכט געפאללען האט, האט זיך גלענצענד גערעכטפערטיגט; קאָלאָמאן טיסא האט איינע זעהר גליקליכע וואהל געטראָפפען, דענן לודוויג פאָן טיסא האט דורך קלוגהייט, קעננטניס, אייזערנען פלייס אונד אויסדויער דיא צערשטאָרטע שטאדט אויס איהרען טרימטערהויפען אונד אויס דעם שלאממע דער איבערשוועממונג פראכטפאָללער אלס זיא יעמאלס וואר, וויעדער ערשטעהען לאססען. אונזער גיטיגער קאָניג יר"ה האט נון, ווא דער קאָניגליכע קאָממיססער זיין ווערק פאָללענדעט האט, דיא פערדיענסטע צו בעלאָהנען, לודוויג טיסא אין דען גראפענשטאנד ערהאָבען, אונד איהם דאס פרעדיקאט (דען טיטעל) „פאָן סעגעדין" בייגעלעגט. אויך דיא שטאדט סעגעדין האט איהרען וויעדעראויפבויער צום אבשיעד זעהר געעהרט. אללע קלאססען דער בעפאָלקערונג, דארונטער דיא יידישע געמיינדע האבען איהם איהרען אונפערלאָשליכען דאנק אויסגעדריקט, אונד הערצליך אבשיעד פאָן איהם גענאָממען. וויא גראָס ווירדע אינגארן ווערדען, וועגן אללע גראפען זאָלכע בידערליכע מענגערן, זאָלכע טהעטיגקייט צום נוטצען איהרער מיטבירגער ענטוויקעלן ווירדען!

* (איין דורכגעגאנגענער באנקיער.) אין וויען איזט דער אין עפעריעס געבאָרענע, 31 יאהר אלטע ליעאָ טריטש דער איין באָרזען-קאָממיססיאָנס-געשעפט בעזאס, דורכגעגאנגען, אונד האט גענען 20,000 פל. פעראונטרייט. ער ווירד שטעקבריעפליך געזוכט.

* (דאס זאלצמעער.) אים זידען פאָן ארץ ישראל ליעגט דער גראָסע זאלצזעע (ים המלח), אין וועלכעם זיך דער ירדן ערגיעסט. ער בעפינדעט זיך אן דער שטעללע, וואָ איינסט דיא שטעדטע סדום אונד עמורה געשטאנדען זינד. איין רייזענדער געלעהרטער, גרענאָראָוויוס, ברינגט איינע אינטערעססאנטע שילדערונג דעם „טאָדטען מעערעס", וויא מאן דיעזען לאנדזעע יעטצט נעננט. ער שרייבט: „וועגן דער אללמעכטיגע אין זיינעם צאָרנע דיא בליהענדען טהעלער צערשטאָרט האט, דורך וועלכע איינסט דער ירדן צווישען פאלמענביימען הינפלאָס, זאָ האט ער דאָך וויעדער איינע וואונדערבארע געגענד געשאפפען. דער וואססערשפיעגעל דעם זעעס צייגט דיא פארבען דעם רעגענבאָגענס, נור אין דונקלער שאטטירונג, וויא געשמאָלצענעס מעטאלל. אם אופער ווירפט דאס וואססער ווייסע שוימבלאזען, עס איזט זאָ דיק, דאס מאן קוים דארין אונטערגעהען קאנן. איך האבע דארין געבאדעט, אונד ביים הערויסגעהען וואר מיין גאנצער לייב מיט זאלץ בעדעקט. דען אויגען טהוט דאס וואססער וועה; עס איזט שווידערהאפט ביטטער. קיין לעבענדעס געשאָפף איזט דארין צו פינדען, אונד דיא פישע, דיא זיך אויס דעם ירדן דאהין פעראירדען, שטערבען גלייך אב. איך פינדע דאס מייכטע בעשטעטיגט, וואס דער תלמוד פאָן דעם זאלצמעערע זאגט."

* (דיא ארבייט דער ניהיליסטען.) זייט דעם אטטענטאטע אויף דאס לעבען דעם קאיזערס אלעקסאנדער דעם צווייטען דורך דען ניהיליסטען קאראקאסאָף זינד 30 שאנדטהאטען דער ניהיליסטישען באנדע געשעהען, דארונטער 15 מאָרדע אונד 15 ניכט גאנץ אָדער גאר ניכט געלונגענע אטטענטאטע. ניכט וועניגער אלס 6 מאל וואורדע פערזוכט, דעם קאיזער אלעקסאנדער דעם צווייטען דאס לעבען צו נעהמען, ביז עס דאס 7.טע מאל נור צו גוט געלונגען איזט.

פיר דיא יתומים נאך ר' משה הארָאוויטש ע"ה אין סאָוואט יע"א.

אין לאטיינישעם שפריכוואָרט זאגט: „דאָפפעלט גיבט, ווער שנעלל גיבט." אונד דא עס איין קענגציכען אונזערעס שטאממעס איזט, דאס וויר רחמנים אונד גומלי חסדים זינד, זאָ וויעדערהאָלען וויר אונזערע ביטטע, אום בייטרעגע פיר דיעזע אונפערזאָרגטען יתומים, דיא יעטצט ביי איינעם פעטטער אונטערגעבראכט זינד, דער זעלבסט צו קעמפפען האט, אום דאס טעגליכע בראָד צו פערדיענען. דער שו"ב פאָן דאָרט צייגט אונס נעמליך אן, אונד זיין שרייבען איזט פאָן דען מנהיגים דער קהלה ק"ק בעשטעטיגט, דאס מאן דיא עלטעסטע טאָכטער צור כלה געמאכט האט, אונד דאס דיא חתונה פיר חמשה עשר בשבט אנגעזעטצט איזט אי"ה, וועגן מאן ביז דאהין דאס אללערנאָטהווענדיגסטע צוזאממענבריגגען ווירד. דא דיא צו פערהייראטענדע דאגן איהרע געשוויסטער צו זיך נעהמען ווירד, אום זיא צו ערציעהען, זאָ ביטטען וויר אום גאבען, כל מה שירבנו לבו. אונד דיא קליינסטען גאבען ווערדען מיט גראָסטעם דאנק ענטגעגענגענאָממען ווערדען, ושכרו מה'. איין זעהר פערדיענסטליכעס ווערק וועדע עס, וועגן איין רחמן אָדער איינע אשת חיל אין איהרעם אָרטע איינע קליינע זאממלונג פעראנשטאלטען מאָכטע, אונד דיא ברכה מטעל ווירד דאפיר ניכט אויסבלייבען.

דיא לאנדונג בעליזארס וואר אללען, נאָטהען ווא איטאליערן, גלייך אונערוואַרטעט געקאָממען.

דער וועגראף פאָן נעאפעל, טאָטילא, האטטע דיא רעגירונג צו ראווענגא פערגעבליך געוואַרנט. קאָניג טהעאָדאהאד האטטע איהם דיא נעטיגשטען מיטטעל צור פערטהיידיגונג ניכט געשיקט. נון וואר בעליזאר אויף איטאליענישעם באָדען געלאנדעט. אוים אמיליען אונד קאלאבריען שטענען דיא איבערראשטען נאָטהען פליעהען. אונ יפראלסאס דראנג דער גריעכישע פעלדהערר דורך ברוטטיען אונד לוקאניען גענען נעאפעל פאָר.

טאָטילא האטטע אין פערבינדונג מיט דעם שטאדטגראפען אוליאריס דיא שטאדט אין פערטהיידיגונגצושטאנד געזעטצט, אבער דעם גראָסטען טהייל דער בעפאָלקערונג, דיא מיטבעגנס אים גריעכען אונד איטאליערן געשטאנד, וואר ניכט צו טרויען. עס וואר צו בעפירכטען, דאס זיא דען פיינדען ביא דער עראָבערונג דער שטאדט בעהילפליך זיין ווירדען. דיא נאָטהישע בעזאטצונג וואר צו געריגג אן צאהל. אלס דיעזע פערהעלטניססע אים קריעגסראטהע בעשפראָכען וואורדען, זאגטע יצחק:

„פיר דיא טרייע דער יודען גלויבע איך בירגען צו קאָננען. זיא ווערדען מיט איהרעם גוט אונד בלוט איינשטעהען פיר דיא אויפרעכטערהאלטונג דער גאָטהישען הערשאפט."

„דאנק," זאגטע טאָטילא. „ווערדען וויר דיא איטאליער אונד גריעכען אים צוימע האלטען אונד איהנען אללע פעררעטהערישען געדאנקען פערטרייבען קאָננען."

דיא נאָטהען האטטען איינען פאָלקסראטה אבגעהאלטען אונד איהרען קאָניג טהעאָדאהאד צום טאָדע פעראורטהיילט. דארויף האטטען זיא איהרען פעלדהערן וויטיגיס אויף דען שילד ערהאָבען אונד צום קאָניגע אויסגערופען. פאָן אללעם דעם ערפוהר מאן אין נעאפעל ניכטס, דענן אין וויטעם געשוואָנגענעם האלבקרייז אומקלאמטערטע דאס מיטבעינע העעולאגער בעליזארס דיא הארטבעדרענגטע שטאדט.

דאס העער דעם גריעכישען פעלדהערן וואר אים אללען נאטיאָנען צוזאממענגעזעטצט.

אין אָסטען דער שטאדט בעפאנד זיך בעליזארס פעלדהערנצעלט, אומלאגערט פאָן דעם פעלדהערן לייבוואכע, הוער וואָרען אבטהייענד מאנן פוספאָלק.

אים זידוועסטען בעפאנדען זיך דיא מייערבעכער אונד וואורפמאשינען.

נעאפעל וואר שלעכט בעפעסטיגט אונד שוואך בעזעטצט. ניכט טויזענד נאָטהען וואָרען עס, וועלכע דיא אויסגעדעהנטע ווערקע געגען דיא דרייסיגטויזענד זאלדאטען דעם בעליזאר פערטהיידיגען זאללטען אונד געגען עטווא צעהנטויזענד איטאליער, וועלכע צו דען גריעכען איבערגעגאנגען וואָרען. דיא שטאדט העטטע זיך וואָהל ניכט לאנגע האלטען קאָננען, וועגן ניכט דאס מיסטרויען דעם קאיזערס געגען זיינען פעלדהערן בעליזאר איהר צו הילפע געקאָממען וועדע.

אלס נעמליך בעליזאר זיין העער אן דער זידשפיטצע איטאליענס געלאנדעט האטטע אונד דען אללגעמיינען אויפברוך מיט דער לאנד- אונד זעעמאכט נאך נעאפעל בעפאהל, בעקאם ער פאָן זיינעם קאיזער איינען אויפטראג, נאָך וועלכעם דיא פלאָטטע זאָפאָרט נאך דער לאנדונג נאך דער גריעכישען קיסטע צוריקקעהרען זאללטע, אנגעבליך, אום נייע פערשטערקונג העריבער צו האָלען, אין וואהרהייט אבער, אום דען פרינצען גערמאנוס, איינען נעפפען יוסטיניאנס, מיט דען קאיזערליכען לאנצקנעכטען נאך איטאליען צו פיהרען, דער דיא ווענעסטישע בעליזארס בעאבאכטען, איבערוואכען, אונד נאָטהיגענפאללס העממען זאללטע.

צעהנטויזענד טויטע בעליזאר זיינע פלאָטטע אין דעם אויגענבליקע אבזעגעלן זעהען, דא ער איהרער אם מייסטען בעדורפט העטטע.

אין פאָלגע דעססען בליעב דען נאָטהען דיא פערבינדונג מיט דער זעע פרייא; אויך דיא שטראססע נאך ראָם, דורך דאס קאסטעלל דעם טיבעריוס געדעקט, ווגבטע גראָף אוליאריס מיט האָכסטער קראפטאנשטרענגונג אָפפען צו האלטען.

אבער טאָטילא, דער וועגראף, האטטע עבענפאללס קיינע פלאָטטע צור פערפיגונג; דענן קאָניג טהעאָדאהאד האטטע פאָר פיערען וואָכען אללע שיפפע פאָן נעאפעל אבבערופען.

צו איינעם קריעגסראטהע האטטע יצחק זיינען שוויגערזאָהן יוסף מיטגעבראכט.

„דאס מעער איזט פרייא," זאגטע טאָטילא. „אין אונגליקליכער פערבלענדונג איזט דיא גריעכישע פלאָטטע נאך ביזאנץ צוריקגעקעהרט. אבער וואס הילפט עס אונס? איך וויר האבען קיינע שיפפע.

„לאס אונס, אָ העדר," זאגטע יוסף, „נייע שיפפע בויען. עס ליעגען אים האפען אללערלייא פישערבאָטע, קויפמאנסשיפפע אונד קעהנע. אין אונזערער יידישען געמיינדע גיבט עס איינינע טיכטיגע שיפפבויער. וויר ווערדען אוים דעם אלטען מאטעריאל איינע קליינע פלאָטטע הערשטעללען קאָננען, וועלכע פרייליך ניכט געאייגנעט זיין ווירד, איינען שטורם אויף האָהער זעע אויסצוהאלטען, אָדער רעגעלרעכטע געבויטען שיפפען צו ווידערשטעהען, דיא אבער נאך גאָרד-וועסטען ווירד פאהרען קאָננען, אום דיא שטאדט שטעטס מיט דען נאָטהיגען לעבענסמיטטעלן צו פערזעהען."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

נארנס אויסשטרעצן וואללען. דעם געגענ׳בער מהון ווער, גלויבע איך, פערייגט. וואס נור מעגשען מאַנ־ליך, עס מהוט דיעם רעגערונג אונד מאַ׳איישטן וועגן בע מיט נוטצען צו דעם געמיינזאַמ מאַנ־ליך, דאַך בין איך איבערצייגט. דאס ווער דעמעלך בען צעיעלע איך דאנן דיינען ווערדען, ווענן ווער אויסזאַרען רעגערונגאנזאַרנ מאַ׳איטעש צו זיין, דענן דיא אַט דער פּאַלליאַטיוו־פּאַלליאַנז אויס צוויאַר פּע־ערדערין, דיא פּאַלליאַנז וועלכסס אבער פּערעדערט זיך נעכט.

איך קאַנן איך נאָך דיא פּערזיכערונג געבען, דאס איך מיינערזייטס, אונד וואס איך גלויבע, איך פּאַן זייטע מיינער קאַלליעגען, איישטעלען דאַרף, דאס ווער, זאָ לאַנגע ווער אונס איסזיכט אויף ע־פּאָלג פּערישפּרעכען קאַנען, ווידער ע׳מדרען, נאָך דיא לוסט, נעכט אויס ע׳מדרען, נעכט אויס מאַנגעל אַן לוסט, נעכט אויס ע׳מדרען. וואַרדען נור דאנן ווידדען ווער אונ׳ערדן פּאַלאטען פּערלאַסען, ווענן ווער צור אבערצייגונג געלאנגען וואַללטען, דאס זיך דיא לאַנגע בעגעגנערס הבאַבע אונד דאס ווער אין אונ׳דערער וויייז דעם נעמיינזאַמ בעסטער בעסטער צו נעשען פּערמאַכטען. איך איך, נעגאַרטש פּרינדע, בעשטע איך דאַרף, לאַסס אַיך נור אין אַט פּעגשטהונג, נעכט ע׳רשטדען; אונטערשטעגן ווער אונס נעגענוויטיג, נעכט ווענן אונס וועלכסס. ווענדען פּיר דאס נע־מיינזאַמ, דעם ווער אייגע דיינען, — מ׳ענן דאנן ווידערדאלענע, עפּפּעלע אַיך מיך איידער הערצ־ליכען פּרייגנישאַפט. (דאנזאַמאַלטענדע לעבראַ פּעט פּעליעגיפּ).

פּערשידענע נייאַנכייטען.

* (נ ו ד ע ן כ ר אַ ו אַ ל ל ע ן אין ד י ע ק ע נ ע ש ט.) דער שאַאַפּאַטאַלט באַק האט זיינען אַנגלאַנגבעשלוס נעגען דיא קראַיאַלל מאַכער אין דיקעגיעש (שאַפּאַר) בעריישט אונס. נעאַרבייטעט. — אַם 27 אינגוסט 1883 אין 10 אוהר אבענדס וואַרדען אין דעזעס אָרט דיא דיזיגר דער יודען אינבעראַללען, אונד דענזעלבען אין שאַרען פון 20,000 פּל׳ פּ׳ פּ׳ראַנזאַנס. נעכט וועניגער אלס 44 פּערזאָנען וואַללען זיינען דעם פּערבר־בעגס דעם אויפּזיכט אין אונגלאַנג פּערזוכטעט וועדען; אונטער דענען פּיל׳ שיר אונד אַנדע קאַ־ וואַסט אלס שטאַנדפּעט. אונטער דען אנגלאַנ־ טען זונד 3 נאַכבאַרגבעסע׳ (דאס הייסט: דען באַק צום נעדענטע מאַכען) בייא מעדערען דער אנגע־

פּאַלליעטאַן.

דיא טאָכטער דעס קאָמאַנדאַנטען.

(10-טע פּ׳ פּ׳ רעזיעזענג.)

דיא נאָכהשטען פּיהרער האַטטען נאָכאַרען אויף דיא נאַכריכטען פּאַן אַטאַמאַנזאַ אינטערנאַנז דיא שיכטעסטען מעגנער אונדרס פּאַלקעס אין דאַרזענגא צו אינדר בעיא־ מהונג פּרעאַמפּעלט, אום מאַאַסגעגען דער וויכטיגסטען אונד נעריכטיגסטען צו בעיאַרטען.

צור רעכטען צייט ע׳רשיענען דיא יעטצט פּאַר דעם פּאָרטס, וזא דער אַלטע אינסטר דיאַלטענדער וואַרדע שאַן ע׳רשאַפט דער רוף: „הערט, דיר אַנדאַמאַנ־ן!“

דיעזע שטאַטטען פּרעזוואַנדען וואַפּאַרס, אַלס דיא נאַטהען אין נעשלאַפּפּענעס צוגע אַנריקטען. אָהנע וויידער שאַאַר אַנצוגען וזא דורך דיא פּאַלקבהרטען. דיא סהרבער נראַף וועטשיגס אונד דער אַלטע וואַפּפּענטראַגער הילדע־ בראַנד, פּראַגען אין דאס נעאַך דעם קאַנונס.

„אַך קאַנען,“ ריעף דער נעזאַנדטער דעם קאַזיגס אהם עגטגעגען, „דען קאַנען דער נאַטהען סהעאַהאַר דעם מאַרדעס אַן, אונד לאַדע איהן נאָך קאַנסטאַנטינאָפּעל פּאַר דאס נעריכט דעם קאַזיגס.“

„אונד דארוף האַסט דוא קיינע אנטוואָרט, קאַנע?“ ריעף הילדעבראַנד צאָרנע.

שהעאַהאַר שווייג.

„דא דער קאַנען שווייגט,“ אַנטע וויטטעיגס, „זאָ מיסטען ווער שאַפּפען דיינער שפּיעגען. וויסטע נריעגע, הארס עס אידער אַטער אונד אישאַליע; דאס פּאַלק דער נאַטהען וויל פּריא אונד עדרעגנס אויף ע׳רדען קיינען הערח אונד רעכטער אבער זיך. ווענן שווינג׳ע מהאַטטען אונסער אונס נעשעהען, זאָ ריכטען ווער אונד שטראַפען ווער זיא

וועלכסס. דען פּ׳רטדלינג נעהט דאס נעכט אַן, אַס וועגע־ סטען דען קאַזיגס, אונזערע פּריהר.“

„מיין קאַזיגס,“ ענטגעגנעט פּעראַס, „ווער דיעזע ע׳רגען, ע׳רשיעגען דיא מאַרדער אַס נאַך בעגאַנען.“

„ווער לויפּטען קיינע נאָאַהטגעקנעכט נאָך בעגאַנען, שרייע וויטטעיגס, „אַס וויא פּיעל וועניגער אונזערן קאַנען.“

„אַך מהאַלט אייער מאַנד אַן דער אַלטע אונד דענע מהאַלט, אונד קרעגט ע׳רקלעגט אַיך אייך אַס נאַטען מיטגעס הערח. ע׳רגעגס פּאַר יוסטיגאַן אונד בעליאַר.“

אייגע פּ׳ריינע בעוועגונג דער נאַטהען קיינע־ וואַר דיא אַנוואַרט.

דער אַלטע הילדעבראַנד פּראַגט אַן דס פּענסטער אונד ריעף צו דען אינגעגעגעגענדען נאַטהען הינאַב:

„הארס, אייר נאַטהען, פּראַגט נאַכריכט: קריעג, קריעג מיט בעגאַנען!“

דא בראַך אינגען אין לעיס לאַן, וויא ווענן דאס מעער עגטפּעגלעגע אונד דיינע דעפּפּענע בריכט; דיא יואַ־ סען קלוגרעדען אונד מוטיגער שטיפּפּען ווידעלסען: „קריעג, קריעג מיט בעגאַנען!“

דער ווידע־האַלל דיעזעס רופּס ע׳רשאַנט דורך נאַנזע אישאַליען: ער דראַנג אויף נאָך דאָס, וויא דיך אַלס־ באַלד דיא פּע־שראַנען אין דען קאַאַטקאַסטען פּע־ע־אַס־ מעלסען.

דער אַרבעראַקטעס בלאַטטען רעדעטען דיא פּע־ראַס־ מעלסען אַן:

„ווידער אַנמאַל,“ שפּראַך ע׳, „האַבען ווער אונס פּע־רואַטעלט אונ נרוהען דער נאַכט צו דען ווערקען דעס לוכסס. פּיעלליייכט צום לעטצטען מאַל; דענן וואַנדערע־ נאַר האַט נאָאַס אונזערע בעזיטהונגען צור פּע־נוגטהונג דער קעטצערישען נאַטהען נעזוגנעגע. נעכסט נאָאַס דעם הערח אבער נעכרהט דער האַכסטע דאַנק דעם פּעלען קאַזיגס

יוסטיגאַן אונד דיינער פּאַאַסטען נעמאַהלען. באַלד ווידער־ מאַלען אייגעס ע׳מפּלינג נען הערח נעקאַנגען.

„האַלט, פּ׳ריעסטער!“ ריעף לודעוס דעיגס. „וויא קאַנגסט דוא דען קאַזיגס אַן בעגאַנען אונזערן הערח נע־ נען? ווי וואַללען נעם פּיר דיא פּ׳ריעסטאַס דער נאַטהען דיא דער נרעגען אישטשען, ווי וואַללען פּייא זיין?“

„ווי וואַללען פּייא זיין, ווי ע׳רשאַלטען דיעזע פּרייגנ׳ע.

„ווי וואַללען פּייא ווערדען,“ ע׳נטגעגנעט בעלא־ יאַס. „אבער דאס קאַנגען ווי נעם אויס אונזערע מאַכט דאס קאַנגען ווי נור מיט דעם קאַזיגס בעזיטהונג וויא צאַהל אונד דיא ווילדע קראַפט דער מאַכטען! בע־ דענקטס, וויא דיא מענגע אישאַרענס ווי לאַנגער צייט דעס שווינדטס ע׳נטוואַגנס, דאס אַללע אונזערגענען דעס לאַנדעס אין דען הענדען דער נאַטהען ווער?“

„ווי קאַנגען נעם לענגער וואַרטען,“ ריעף לודעוס לעיגנס. „דער קאַזיגס אַנגעגעגען צו לאַנגע. פּ׳אַפּעדס דער קריעג ע׳קלערט אויס. דאס דיא אַלאַסטע דעס בעלי־ זאַר דער צור הייסקהרר נעזינגעדעס. ווענן בעלוואַר אין נעמ־ סעל לאַנדען ווידדר. אַך ווערדע דער ע׳רסטע, דער צו אויר־ גען נעגענ.“

דא אַללעטען שטטטע אויס דעם יוטטעגאַנגע אונד אייגער דער פּע־שראַנען שטרעטטע דער בייא.

„פּריאַנטס,“ ריעף ע׳, „פּריעטס. דער קריעג דאס בעגאַנגען. בעליואַר אויס נעלאַדעט מיט 30,000 מאַנן!“

„פּריאַנטס, פּריעטס!“ ריעפען דיא פּע־ר־ שווינגען.

„בעליואַר אויס יעטצט אונזער הויסס,“ אַנטע לו־ צוס לעיגנס. „אַך נעהט אין דען לאַנגע!“

„אונד ווער פּאַלגען דיר?“ ריעפען דיינע פּריינד.

ירושלים בעזוטצען ווירד. אום דיעזע צייט דער פּרעבי־ צעפּהרען, האַט זיך אין לאַנדאַן אין פּעריין נעבילד. דעם „פּ׳ע׳ר ציר הילפע ידי־ שער פּאַלטטלינגע.“ דער פּאַריגס אהר 45 000 פּאַאַקט הערענגעבען האַט, אום דיא עבסס שטרען פּאַן ירושלים לעיעגערען 5000 יאָך גרונד אנצוקויפען, אונד אייגע קאַלאָניע פּון 40 יידישע פּאַמיליען אנצוטעגען. דיעזע קאָלאָניע הייסט „אר־ מון.“ יעדע פּאַמיליע בעקאָמטס נעבסס דעס פּעלר־ שטיילע אין הויז, זאַמען עס אנבייא אונד דיא נא־ מהנגען ווערצייגע דאַצו. וויא איך עס־וואס פּעה־ אין דער ע׳רסטען צייט האַבען דיא קאָלאָניסטען נעבסס. אהס דאַר־ווערפּשטיער צו צאַהלען. יעדע־ כע איס דעס עצהנס (מעשר) דעס באַדענע־ש־א־ נעס בעשטהט. שפּעטער צאַהלען דיא דורך 21 אַדער 5 פּע־רצענט דעס אינקאָמעס קאַפּשאַלס. וואַרוף דיא אינגעמהטער דער בעזוטצונג ווערדען.

„(פּ ע ר ר י ט ו נ ג צום קאַפּ פּ.) אין יעדער אינגאַרישע מאַגנאַט איס אין געבא־ ענער רעגוטעגעגער: דאס הייסט, ווענן ער דאס געגעטטעגע אלטער ע׳רריטהט האַט, זאָ האַט ער אנשטיר דאַרוף. אום אבערהוג דשין אונד שטיי־ מע צו האַבען, ווענן גון דיא אייס געקאַפּפּען אויס. זאָ זוכען דיא בייס פּ׳ורעגטגען אַן, אום ער אויגען פּאַס קאַנגע אין אינבע׳ראַטטשטיבען ע׳ריטהט. דיא אַנדערע אונד פּע־ראַלטונג אבער דיא אַזוטלעטע אַמטטען ווירד. לוטיגן אינגע אנגע מעגנע פּאַן אַללען נעזוכען אום דיא אינבע׳ראַטטונג בייס פּ׳ע׳רזוכס דעס אבע׳ראַהטהונס אין. עס אוטט דאַך מע׳רקווירדיג, דאס ווער ווידען פּיר אין אינגאַלס האַבען! ווענן עס זיך אום אנדערע אין ירושלים נעזעטצן האַנדעלט. זאָ לאַסטען דיא ווענגען קוואַ־ לירע אולדע נעזאַהלטבען אונד אינגע־ראַהטטונגען זיין, אונד אילען אונס אבע׳ראַהטיג. אום נעזעטצע צו — הערען.

„(אין פּ ע ר א ר ט ה י י ל ט ע ר א נ ט ס ע מ י ס.) פּאַ׳ע אַהרען איטט אין בייס־ לוי אינע בייאַשיר ע׳רשיעגען אונטער דעם טשטיל „דער יידישע פּע־ע׳ראַרטיס.“ דעזעס ווערט בע־ צייכנעט אינען נעריטטסבעאַמטען, דער דיא פּיא־ עצעסט פּאַרטיאַנען האַט. דאס וואַר אינע שייאַ, דיא בייא דען אנטסעטטען נטטע אינאַהטס נע־ פּערען האַטטע, ווייל דיא נטטע ע׳רשאַנען קאַנגען, דאס אין יודע בעאַמטטע זין זאָל. יעטצט האַט דער פּ׳ריעטער ע׳ראַרטטער דעס „שלעטשען מאַ־

פּאַלליעטאַן.

דיא טאָכטער דעס קאָמאַנדאַנטען.

(10-טע פּ׳ פּ׳ רעזיעזענג.)

דיא נאָכהשטען פּיהרער האַטטען נאָכאַרען אויף דיא נאַכריכטען פּאַן אַטאַמאַנזאַ אינטערנאַנז דיא שיכטעסטען מעגנער אונדרס פּאַלקעס אין דאַרזענגא צו אינדר בעיא־ מהונג פּרעאַמפּעלט, אום מאַאַסגעגען דער וויכטיגסטען אונד נעריכטיגסטען צו בעיאַרטען.

צור רעכטען צייט ע׳רשיעגען דיא יעטצט פּאַר דעם פּאָרטס, וזא דער אַלטע אינסטר דיאַלטענדער וואַרדע שאַן ע׳רשאַפט דער רוף: „הערט, דיר אנדאַמאַנ־ן!“

דיעזע שטאַטטען פּרעזוואַנדען וואַפּאַרס, אַלס דיא נאַטהען אין נעשלאַפּפּענעס צוגע אַנריקטען. אָהנע וויידער שאַאַר אַנצוגען וזא דורך דיא פּאַלקבהרטען. דיא סהרבער נראַף וועטשיגס אונד דער אַלטע וואַפּפּענטראַגער הילדע־ בראַנד, פּראַגען אין דאס נעאַך דעם קאַנונס.

„אַך קאַנען,“ ריעף דער נעזאַנדטער דעם קאַזיגס אהם עגטגעגען, „דען קאַנען דער נאַטהען סהעאַהאַר דעם מאַרדעס אַן, אונד לאַדע איהן נאָך קאַנסטאַנטינאָפּעל פּאַר דאס נעריכט דעם קאַזיגס.“

„אונד דארוף האַסט דוא קיינע אנטוואָרט, קאַנע?“ ריעף הילדעבראַנד צאָרנע.

שהעאַהאַר שווייג.

„דא דער קאַנען שווייגט,“ אַנטע וויטטעיגס, „זאָ מיסטען ווער שאַפּפען דיינער שפּיעגען. וויסטע נריעגע, הארס עס אידער אַטער אונד אישאַליע; דאס פּאַלק דער נאַטהען וויל פּריא אונד עדרעגנס אויף ע׳רדען קיינען הערח אונד רעכטער אבער זיך. ווענן שווינג׳ע מהאַטטען אונסער אונס נעשעהען, זאָ ריכטען ווער אונד שטראַפען ווער זיא

פּאַלליעטאַן.

דיא טאָכטער דעס קאָמאַנדאַנטען.

(10-טע פּ׳ פּ׳ רעזיעזענג.)

דיא נאָכהשטען פּיהרער האַטטען נאָכאַרען אויף דיא נאַכריכטען פּאַן אַטאַמאַנזאַ אינטערנאַנז דיא שיכטעסטען מעגנער אונדרס פּאַלקעס אין דאַרזענגא צו אינדר בעיא־ מהונג פּרעאַמפּעלט, אום מאַאַסגעגען דער וויכטיגסטען אונד נעריכטיגסטען צו בעיאַרטען.

צור רעכטען צייט ע׳רשיעגען דיא יעטצט פּאַר דעם פּאָרטס, וזא דער אַלטע אינסטר דיאַלטענדער וואַרדע שאַן ע׳רשאַפט דער רוף: „הערט, דיר אנדאַמאַנ־ן!“

דיעזע שטאַטטען פּרעזוואַנדען וואַפּאַרס, אַלס דיא נאַטהען אין נעשלאַפּפּענעס צוגע אַנריקטען. אָהנע וויידער שאַאַר אַנצוגען וזא דורך דיא פּאַלקבהרטען. דיא סהרבער נראַף וועטשיגס אונד דער אַלטע וואַפּפּענטראַגער הילדע־ בראַנד, פּראַגען אין דאס נעאַך דעם קאַנונס.

„אַך קאַנען,“ ריעף דער נעזאַנדטער דעם קאַזיגס אהם עגטגעגען, „דען קאַנען דער נאַטהען סהעאַהאַר דעם מאַרדעס אַן, אונד לאַדע איהן נאָך קאַנסטאַנטינאָפּעל פּאַר דאס נעריכט דעם קאַזיגס.“

„אונד דארוף האַסט דוא קיינע אנטוואָרט, קאַנע?“ ריעף הילדעבראַנד צאָרנע.

שהעאַהאַר שווייג.

„דא דער קאַנען שווייגט,“ אַנטע וויטטעיגס, „זאָ מיסטען ווער שאַפּפען דיינער שפּיעגען. וויסטע נריעגע, הארס עס אידער אַטער אונד אישאַליע; דאס פּאַלק דער נאַטהען וויל פּריא אונד עדרעגנס אויף ע׳רדען קיינען הערח אונד רעכטער אבער זיך. ווענן שווינג׳ע מהאַטטען אונסער אונס נעשעהען, זאָ ריכטען ווער אונד שטראַפען ווער זיא